

รายงาน

ผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ

นายสำรอง อำพนพงษ์

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

จัดทำโดย
สำนักงานเกษตรอำเภอเลิงนกทา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรกรต้นแบบ	๑
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๑
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	๓
ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน	๗
ภาพประกอบการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ	๑๐
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)	

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร
ข้อมูล ณ วันที่ ๑ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายสำรอง อำพนพงษ์

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๔๘ หมู่ที่ ๑๕ ตำบลสามัคคี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร

โทรศัพท์ ๐๖๓-๓๑๗๖-๗๓๓๑ Facebook .....-..... Line .....-.....

เกิด พ.ศ. ๒๕๐๑ ปัจจุบันอายุ ๖๗ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ ๖ จากกรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร. เดิมชื่อ กศน.)

สถาบันการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

คณะ/สาขาวิชา .....-.....

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....หม่อมราชวงศ์, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๒๔๕,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าว, ไม้ผล, พืชผัก

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๔ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ข้าว

๒. อ้อยคั้นน้ำ

๓. ไม้ผล

๔. ประมง

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การขยายพันธุ์พืช เป็นฐานเรียนรู้แรกจะตั้งอยู่บริเวณ เรือเพาะชำ ด้านข้างศาลาเรียนรู้ ติดกับบ่อน้ำ ซึ่งฐานเรียนรู้จะเป็นเรื่องการขยายพันธุ์พืช เช่น การปักชำ การตอน การเสียบยอด การต่อกิ่ง เป็นต้นเกษตรกรสามารถเข้ามาดูได้ด้วยตนเองหรือต้องการให้เจ้าของแปลงสาธิตการขยายพันธุ์พืชก็สามารถติดต่อเกษตรกรเจ้าของแปลงได้ฐานการเรียนรู้นี้ยังมีการสาธิตการเลี้ยงไส้เดือนและจำหน่ายต้นพันธุ์ผัก ไม้ดอกและไม้ผล ให้เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ การผลิตข้าวอินทรีย์ จะเป็นการผลิตข้าวเมล็ดพันธุ์แบบอินทรีย์ ไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีและสารป้องกันกำจัดวัชพืช วิธีการทำจะเป็นแบบนาดำ มีบ่อน้ำขนาดเล็กไว้เป็นแหล่งพักน้ำจากบ่อใหญ่ เพื่อป้องกันการปนเปื้อน มีการตัดพันธุ์ปนทุกระยะ ป้องกันกำจัดวัชพืชโดยวิธีกล เก็บเกี่ยวและนวดข้าวด้วยมือ หลังจากเก็บเกี่ยวจะมีการไถกลบตอซังและหว่านเมล็ดปอเทืองเพื่อบำรุงดินนอกจากนี้ยังมีการตัดใบข้าวเพื่อลดวัชพืชและเพิ่มผลผลิตอีกด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นฐานการเรียนรู้ที่ทำเกษตรกรแบบผสมผสาน มีการปลูกพืชผัก ไม้ผลบนคันนา เช่น ฝรั่ง น้อยหน่า มะนาว มะม่วง มัลเบอร์รี่ กล้วย เป็นต้น ซึ่งจะมีความหลากหลายของกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกัน ลดการรายจ่าย สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ การปรับปรุงดิน เป็นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการปรับปรุง การผลิตปุ๋ยหมักใช้เอง การผลิตน้ำหมัก ซึ่งจะมีคอกไว้สำหรับใส่ปุ๋ยคอกไว้หมัก มีถังน้ำหมัก ซึ่งจะนำมาใช้ในพื้นที่การเกษตรของ ศพก. ช่วยลดต้นทุนเรื่องปุ๋ย เพราะเกษตรกรสามารถผลิตเองได้ ฐานการเรียนรู้นี้เกษตรกรสามารถมาเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง ที่ฐานจะมีป้ายให้ความรู้ และมีตัวอย่างให้เกษตรกรเรียนรู้

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๓.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย
การปลูกพืชผสมผสานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ๓.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย
การปรับปรุงบำรุงดิน โดยการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ
- ๓.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย
การขยายพันธุ์พืช เพื่อให้ผู้สนใจมีทักษะในการขยายพันธุ์พืช
- ๓.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร การปลูกพืชผสมผสานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วัตถุประสงค์ คือ เป็นแหล่งเรียนรู้ ให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ โดยมีแปลงสาธิตให้เห็นตัวอย่าง พร้อมทั้งมีวิทยากรจากศูนย์ศพก.ที่มีประสบการณ์ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับ จังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วม จัดทำแผนอย่างละเอียด)

มีจัดทำแบบรายงานแผนการถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเลิงนกทา ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอเลิงนกทาและสำนักงานเกษตรจังหวัดยโสธร ดังนี้

๑. การให้ข้อมูลเชิงพื้นที่
  - นำเสนอข้อมูลสถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตร ปัญหา อุปสรรค และความต้องการในพื้นที่จริง เพื่อ ประกอบการพิจารณาในการประชุมในแต่ละเวที
๒. ร่วมวางแผนการดำเนินงาน
  - เข้าร่วมประชุมหรือเวทีระดมความคิดเห็นกับคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อเสนอแนวทางการ พัฒนาด้านการเกษตรที่เหมาะสมกับพื้นที่
๓. เสนอแนวทางและกิจกรรมที่สามารถบูรณาการได้
  - นำเสนอรูปแบบหรือกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของ ศพก. เพื่อขยายผลไปยัง ศพก.เครือข่าย และพื้นที่อื่นๆ เช่น ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๔. การเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกร
  - การประสานงานกับเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนการพัฒนา ด้าน การเกษตรในระดับอำเภอและจังหวัด
๕. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน
  - หลังจากแผนได้รับอนุมัติ จะมีการดำเนินการตามแผน ศพก. และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและเสนอแนะแนวทางปรับปรุง

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

๑. การวิเคราะห์ศักยภาพของ ศพก. โดยทบทวนข้อมูลพื้นฐานของ ศพก.
๒. ระบุผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้อง
๓. กำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอน
๔. เสนอแผนต่อสำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร่งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเลิงนกทา ก่อตั้งเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๙ เดิมเป็นที่ตั้งของศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านห้วย ตำบลสามัคคี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ภายใต้กรมส่งเสริมการเกษตร สมัยนั้น นอกจากนี่ยังเป็นแหล่งเพาะชำกล้าต้นไม้มือของชุมชน โดยมีเกษตรกรเจ้าของแปลง คือ นายสำรอก อำพนพงษ์ โดยปัจจุบันมีการนำระบบพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้กับระบบน้ำ โดยใช้ระบบพลังงานจากแสงอาทิตย์ดูดน้ำจากบ่อบาดาล มาพักไว้ที่สระ จากนั้นดูดน้ำจากสระเข้าสู่ระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์แก๊พภายในสวน

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

คือ การใช้ระบบน้ำแบบเดิม โดยใช้ไฟฟ้า ใช้เครื่องดูดน้ำแบบปั๊มจุ่ม (ไดโว่) ดูดน้ำมาใช้ในการให้น้ำพืชภายในสวน ซึ่งค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือนค่อนข้างสูง จึงนำระบบพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในการดูดน้ำแทน ทำให้ต้นทุนลดลง

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

๑. การบริหารจัดการน้ำ โดยใช้ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ในการดูดน้ำจากบ่อบาดาลมาพักไว้ที่สระหลักก่อนดูดจากสระเข้าสู่สปริงเกอร์ เป็นงานลดต้นทุนการผลิตแทนการใช้ไฟฟ้า

๒. เครื่องอัดฟาง ใช้หลังจากเกี่ยวข้าวแล้ว เป็นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว มาใช้ประโยชน์แทนการเผา เป็นการทำอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในตัว โดยเศษฟางข้าวที่นำมาอัดเป็นก้อนส่วนใหญ่จะเก็บไว้ใช้ในศูนย์ ใช้ในการทำปุ๋ยหมัก คลุมโคนต้นไม้ม ฟางอัดก้อนที่เหลือจะนำไปขายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค กระบือ ในชุมชน สร้างรายได้ให้อีกทาง

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๑. การบริหารจัดการน้ำ โดยใช้ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ในการดูดน้ำจากบ่อบาดาลมาพักไว้ที่สระหลักก่อนดูดจากสระเข้าสู่สปริงเกอร์ เป็นงานลดต้นทุนการผลิตแทนการใช้ไฟฟ้า

๒. เครื่องอัดฟาง โดยใช้หลังจากเกี่ยวข้าวแล้ว เป็นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว มาใช้ประโยชน์แทนการเผา เป็นการรักษาสิ่งแวดล้อมในตัว โดยเฉพาะฟางข้าวที่นำมาอัดเป็นก้อนส่วนใหญ่จะเก็บไว้ใช้ในศูนย์ ใช้ในการทำปุ๋ยหมัก คลุมโคนต้นไม้ ฟางอัดก้อนที่เหลือจะนำไปขายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค กระบือ ในชุมชน สร้างรายได้ให้อีกทาง

๓) อธิบายขั้นตอนการทำงานเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

เรื่อง การผลิตปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ

การผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ศพก.อำเภอเลิงนกทา มีการบูรณาการร่วมกับสถานีพัฒนาที่ดิน จังหวัดยโสธร ในการถ่ายทอดความรู้ การผลิตน้ำหมักชีวภาพ เพื่อช่วยในการไล่แมลง ช่วยบำรุงดิน เพื่อเพิ่มผลผลิต และช่วยรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดยโสธรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พด., หัวเชื้อ EM, ถังน้ำหมัก ให้แก่ศูนย์ไว้ผลิตเพื่อให้กับผู้สนใจ

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๕ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว	พื้นที่ปลูกจำนวน ๒๐ ไร่
๑.๒) ไม้ผล	พื้นที่ปลูกจำนวน ๗ ไร่
๑.๓) พืชผัก	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ งาน
๑.๔) ไม้ดอก	พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ งาน
๑.๕) อ้อย	พื้นที่ปลูกจำนวน ๒ งาน

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาตะเพียน	จำนวน ๑,๐๐๐ ตัว
๒.๒) ปลานิล	จำนวน ๑,๕๐๐ ตัว
๒.๓) ปลาสวาย	จำนวน ๒,๐๐๐ ตัว

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)	จำนวน.....(ตัว)
๓.๒)	จำนวน.....(ตัว)
๓.๓)	จำนวน.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)	จำนวน.....(หน่วย.....)
๔.๒)	จำนวน.....(หน่วย.....)
๔.๓)	จำนวน.....(หน่วย.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ข้าว, ไม้ผล, พืชผัก, ไม้ดอก มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ข้าว (ปุ๋ยซีไค, ตัดหญ้า, รถเกี่ยว)	เป็นเงิน	๓,๐๐๐	บาท/ไร่
๑.๒) ไม้ผล (ค่าแรงแบกฟาง, ค่าตัดหญ้า)	เป็นเงิน	๑,๕๐๐	บาท/ไร่
๑.๓) พืชผัก (ค่าแรง, ปุ๋ยซีไค)	เป็นเงิน	๕๐๐	บาท/ไร่

๑.๔) ไม้ดอก (ค่าแรง, ปุ๋ยชี้โก่) เป็นเงิน ๕๐๐ บาท/ไร่
รวมต้นทุนการผลิต ๕,๕๐๐ บาท/ไร่
รายได้ ๘,๗๕๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรเริ่มต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ไม้ผล, พืชผัก

เฉลี่ยรายได้วันละ ๔๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....-.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....-.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าว, ไม้ผล, พืชผัก

เฉลี่ยรายได้ปีละ ๒๔๕,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง

๑. ได้ถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทักษะให้กับผู้อื่น

๒. เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง

๓. ศพก. ช่วยสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานอื่นๆ

ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

๑. ศพก. เป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแก่ผู้สนใจ

๒. สร้างอาชีพและรายได้แก่เกษตรกร

ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

๑. มีการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน

๒. เป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การบริหารจัดการน้ำ ใช้ระบบน้ำสปริงเกอร์ ช่วยให้การใช้น้ำเป็นไปอย่างแม่นยำ ตรงจุดที่พืชต้องการลดการสูญเสียจากการระเหยและการไหลทิ้ง ทำให้ประหยัดน้ำและลดต้นทุนการผลิต

การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ แทนการใช้ปุ๋ยเคมี ช่วยปรับปรุงโครงสร้างดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน ลดการปนเปื้อนของสารเคมีในดินและแหล่งน้ำ ระบบนิเวศดี

การใช้ชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชและโรคพืช เช่น เชื้อราไตรโคเดอร์มาและบีบเวอร์เรียป้องกันโรคพืช ซึ่งปลอดภัยต่อผู้ผลิตและสิ่งแวดล้อม ใช้น้ำหมักชีวภาพ ในการเพิ่มธาตุอาหารให้แก่พืช

การใช้เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์ โดยเศษฟางข้าวนำมาทำปุ๋ยหมัก คลุมโคนต้นไม้เพื่อรักษาความชื้นของดิน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์ เช่น นำเศษฟางข้าวมาทำปุ๋ยหมัก หรือใช้เป็นวัสดุคลุมดิน เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเลิงนกทา ก่อตั้งเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๙ เดิมเป็นที่ตั้งของศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านหวาย ตำบลสามัคคี อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร ภายใต้กรมส่งเสริมการเกษตร สมัยนั้น นอกจากนี่ยังเป็นแหล่งเพาะชำกล้าต้นไม้มของชุมชน โดยมีเกษตรกรเจ้าของแปลง คือ นายสำรอง อำพนพงษ์ ประกอบอาชีพการเกษตร นานกว่า ๔๕ ปี เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงวัว เป็นต้น โดยพื้นที่ของศพก. ทั้งหมดมี ๒๘ ไร่ การดำเนินงานของ ศพก. จะมีคณะกรรมการระดับอำเภอเป็นผู้ขับเคลื่อน มีศูนย์เครือข่ายในแต่ละตำบล จำนวน ๑๗ ศูนย์ที่ช่วยในการดำเนินงานและขับเคลื่อน ศพก.

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์ศพก.มีความพร้อมในการให้บริการ ในการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ โดยมีอาคารรองรับเกษตรกรและผู้สนใจได้ถึง ๑๐๐ ราย มีวิทยากรที่มีประสบการณ์ วัสดุอุปกรณ์สำหรับการถ่ายทอดความรู้ มีข้อมูลประจำศูนย์ และเอกสารความรู้ต่างๆ ซึ่งสำนักงานเกษตรอำเภอเลิงนกทา และหน่วยงานราชการอื่นๆ ได้มาใช้บริการในการจัดอบรม จัดประชุม และจัดกิจกรรมต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง อาทิเช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน ธกส.

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ให้บริการแก่เกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับโรคและแมลงศัตรูพืช และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาดิน วิธีแก้ไข มีประสานงานกับทุกหน่วยงานที่ขอความช่วยเหลือ รวมทั้งมีบทบาทในการนำเสนอปัญหาของผู้ร้องเรียนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขให้ตรงจุด

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศพก.อำเภอเลิงนกทา เปิดศูนย์ให้เกษตรกรผู้สนใจ และหน่วยงานราชการต่าง ๆ เข้าเยี่ยมชมเพื่อขอรับความรู้ มีแปลงเรียนรู้ให้เกษตรกรในพื้นที่ได้ศึกษา พร้อมทั้งให้บริการความรู้ทางด้านเกษตร ทั้งวิชาการ และการปฏิบัติ

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

มีการขยายองค์ความรู้ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ การบริหารจัดการผลผลิตแก่เกษตรกรในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรมีความรู้และนำไปผลิตในแปลงของตนเอง ทำให้เมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ไว้ปลูกในฤดูการผลิตต่อไป

มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการขยายพันธุ์แก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีทักษะ สามารถขยายพันธุ์พืชของตนเองได้ ทำให้ลดต้นทุนการผลิต ไม่ต้องซื้อพันธุ์จากแหล่งเพาะชำ

มีการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตปุ๋ยหมักแก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ผลิตในแปลงของตนเอง ทำให้ลดต้นทุนการผลิตในการซื้อปุ๋ยเคมี

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่
เกษตรกรต้นแบบเป็นประธานศพก.ระดับอำเภอและระดับจังหวัด มีการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ อาทิ เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร ธกส. โดยสามารถเป็นวิทยากรอบรมให้แก่เกษตรกร เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ นอกจากนี้ยังเป็นปราชญ์ชาวบ้านให้คนในชุมชนมาปรึกษาด้านการเกษตรอีกด้วย

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

เป็นเกษตรกรต้นแบบที่มีประสบการณ์ในการผลิตข้าวอินทรีย์ การทำสวนผสมผสานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแปลงสาธิตให้เกษตรกร ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น

ให้ความร่วมมือกับสำนักงานเกษตรระดับจังหวัด และระดับอำเภอเพื่อจัดโครงการอบรมต่าง ๆ ของภาครัฐ ที่เอื้อประโยชน์แก่เกษตรกรในพื้นที่

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเกษตร เช่น การขยายพันธุ์พืช, การผลิตข้าวอินทรีย์ การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพแก่เกษตรกร โดยเป็นการช่วยเกษตรกรให้มีทักษะและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความขยันหมั่นเพียร มีความมานะ อดทน ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรค มีความใฝ่รู้ หมั่นศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ภูมิใจในอาชีพของตนเอง และให้เกียรติผู้อื่น การเอื้อเฟื้อต่อชุมชน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

เป็นที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลสามัคคี โดยช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อน รับเรื่องร้องทุกข์ต่าง ๆ เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ให้ความรู้ชาวบ้านในชุมชน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อน เช่น ถนน ชลประทาน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ความสุขที่สุด คือ การให้ โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความรู้และรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองที่ผ่านมาทุกผลงาน มีความสุขทุกครั้งเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

ประชุมคณะกรรมการ เครือข่าย ศพก.อำเภอเลิงนกทา เพื่อวางแผนลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานของศพก.หลัก นายปริญญา ศรสุริวงศ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ ผู้รวบรวมข้อมูล

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. กำหนดประเด็นในการถาม
๒. คัดเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน
๓. ใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถามแต่ละหัวข้อ
๔. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เช่น เอกสารจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป
๕. การวิเคราะห์และประมวลผล
๖. สรุปผลการถอดบทเรียน

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

เวลาในการจัดเก็บข้อมูล เพราะเกษตรกรต้นแบบมีหลายตำแหน่งที่รับผิดชอบ เวลาในการสัมภาษณ์ จึงจำกัด

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ศพท. ต.สามัคคี อ.เสิงสาง

อ.ภูซุ้ม ←

← อ.หนองกอก

วัดพระนารายณ์

รพ.ส่งเสริมสุขภาพ
อ.เสิงสาง

โรงเรียนบ้านหวาย

อ.เสิงสาง

จ.มุกดาหาร

โรงเรียนพางช้า

บ่อน้ำ

ศาลาเรียนรู้อยู่

ที่อยู่อาศัยและคอกเลี้ยง

แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

แผนผัง ศพท.

นายสำรอง อำพนพงษ์ เกษตรกรต้นแบบ

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	หมู่	ตำบล	ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์
๑	การผลิตและแปรรูปไม้ตองอินโด	๑๒	โคกสำราญ	นางสาวสุภาวดี บุญทศ
๒	ทุ่งเสถียรโมเดล	๖	สร้างมิ่ง	นายวิษณุ ไครตวิหา
๓	เกษตรผสมผสาน	๘	ห้องแซง	นายอดุลย์ พรหมแสน
๔	การผลิตไม้ฝล	๒	ศรีแก้ว	นายเสียว สืบท้าว
๕	การผลิตข้าวลาดต้นทุน	๔	กุดเชียงหมี	นางยุพิน ทับแสง
๖	เศรษฐกิจพอเพียง	๓	กุดแห่	นางพรชัย อาตุล
๗	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	๗	สามแยก	นายลินดา สามารถ
๘	การผลิตมันสำปะหลังลดต้นทุน	๗	บุงคำ	นายอดิศักดิ์ รักสวย
๙	การเพาะพันธุ์ปลา	๑๓	สวาท	นางนฤวรรณ โถยป่อง
๑๐	เกษตรทฤษฎีใหม่	๔	สามัคคี	นางทองใส พรทิพย์
๑๑	เกษตรผสมผสาน	๗	บุงคำ	นายบุญเรือง คักขินาดี
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านคอนสาย	๕	สามัคคี	นายทองพูล คุณสุทธิ
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๗	ห้องแซง	นายสมบัติ สารธรรม

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	หมู่	ตำบล	ชื่อ-สกุล ประธานศูนย์
๑๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาออก	๕	บุงคำ	นางนลินี เนียมวัน
๑๕	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	๓	ศรีแก้ว	นายบุญนำ ปัญญาดิษฐ์
๑๖	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่อ้อยอินทรีย์	๑๕	สามัคคี	นายสุขสันต์ นาสูงเนิน
๑๗	เถียงนาพาเพลิน	๓	กุดเชียงหมี	นางนิคม แก้วหาญ

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การขยายพันธุ์พืช

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ การผลิตข้าวอินทรีย์

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ เศรษฐกิจพอเพียง

ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ การปรับปรุงดิน

แปลงเรียนรู้

ประชุมคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอ เพื่อวางแผนถอดบทเรียน

การให้บริการของศพก. เป็นแหล่งให้ความรู้แก่ผู้สนใจ

ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก. (การมีจิตสาธารณะ)

